

Levererar Armén det Riksdagen beställt?

Krigsförband, produktionskapacitet och samarbeten i skuggan av bristande krigsduglighet och avsaknad av ansvarsutkrävande

av *Håkan Edström*

Résumé

This article examines whether the Swedish Army is delivering what the Riksdag has decided in terms of force growth and deterrence. Based on official documents, responses from regiments and interviews with officers and members of the Riksdag, the author argues that the answer is no. The regiments that produce brigades – Livgardet, I19, P4 and P7 – each produce approximately half a manoeuvre battalion per training year, which is far from the manned and jointly trained battalions that are in demand. At the same time, Sweden's commitments within the framework of Forward Land Forces in Latvia and northern Finland place conflicting demands on the same regiments. The article proposes that the size of the battalions be reduced, garrison capacity increased and cooperation between the regiments formalised. It also advocates Nordic army integration, with the Swedish division built around P4 and I19 together with Norway's Brigade Nord. The article concludes with a question of accountability: if the army fails to deliver again, who will bear the responsibility?

DENNA ARTIKEL BEHANDLAR huruvida armén levererar det Riksdagen, senast genom 2024-års försvarsbeslut (FB24), beställt avseende tillväxt och avskräckning. I det förra fallet handlar det om effektiv och snabb produktion av uppfyllda och samövade krigsförband. Härvid fokuseras på uppbyggnaden av manöverbataljonerna i brigaderna som Livgardet (LG), Norrbottens regemente (I19), Skaraborgs regemente (P4) respektive Södra skånska regementet (P7) har till uppgift att skyndsamt få krigsdugliga. I det senare fallet handlar det om förband till Alliansen kollektiva avskräckning vis-a-vis Ryssland som bidrag till Nato:s Forward Land Forces (FLF). Dessutom ställs följdfrågan ”om inte?”. Vilket ansvar bör man utkrävas om Armén misslyckas leverera det statsmakternas beslutat avseende tillväxt och/eller

avskräckning? Och vem/vilka borde i sådana fall ställas till svars?

De sista knappa två decennierna av min yrkesgärning inom Försvarsmakten (FM) skedde i rollen som disputerad officer, kommanderad till försvarshögskolorna i Oslo och Stockholm. Artikeln är emellertid inte skriven som en akademisk text. Istället försöker jag erinra de omständigheter jag uppmärksammade under det första kvartseklet av mitt yrkesliv då jag främst tjänstgjorde som truppofficer vid Norrlands signalregemente (S3) och som stabsofficer vid Högkvarteret (Hkv). Jag tillåter mig man att göra avsteg från kraven på såväl precision i bl a källhänvisning som vetenskaplig objektivitet för att istället ge utrymme för subjektiva uppfattningar. I slutändan handlar artikeln alltså mer om mina egna åsikter

än om insikter kunna genom forskning. Jag hoppas likväl att läsaren ska stimuleras till reflektioner kring de frågor om beslutsefterlevnad och ansvarsutkrävande som behandlas.

I nästa avsnitt sammanfattas Arméns tilltagande behov av styrkeuppbyggnad varefter Nato:s FLF-koncept i grova drag presenteras. Därefter diskuteras olika alternativ Armén skulle kunna nyttja för effektiv och snabb produktion av uppfyllda och samövade krigsförband. Sedan återges läget vid vart och ett av de brigadproducerande regementena avseende produktionsbehov, produktionskapacitet respektive vidtagna åtgärder för att tillmötesgå tillväxtkraven. I det därpå följande avsnittet presenteras såväl potentiella förklaringar till hur den rådande situationen uppstått som några åtgärdsrekommendationer. Dessutom redovisas tankar kring de svenska bidragen till FLF respektive den hittills underutnyttjade potentialen i nordiskt armésamarbete. Avslutningsvis knyts resonemanget samman i några rader om ansvarsutkrävande.

Accelererat tillväxtbehov

Det går att föreställa sig att Arméns tillväxt påbörjades redan 2008 till följd av Rysslands militära intervention av Georgien eller åtminstone efter Rysslands väpnade aggression mot Ukraina 2014. Vare sig FB09 eller FB15 innebar dock någon nämnvärd kvantitativ ökning.¹ I propositionen som låg till grund för FB20 uttryckte emellertid Regeringen besvikelse över att FM:s operativa förmåga inte hade utvecklats i den takt som avsågs i föregående försvarsbeslut.² Begränsningarna bedömdes dels bero på personella och materiella brister, dels på otillräcklig samövning av krigsförbanden och, inte minst, en alltför liten förbandsvolym. Kort sagt, krigsorganisationen bedömdes inte kunna avvärja ett väpnat angrepp med krigshandlingar

på svenskt territorium och Armén ansågs därför behöva omstruktureras.³ Däremot nämndes inget om det ledarskap som lett till den uppkomna situationen och inget ansvar för Arméns tillkortakommanden utkrävdes.

Statsmakterna konstaterade att uppbyggnad av militära förband och förmågor tar lång tid.⁴ Enligt FB20 skulle Armén därför få ytterligare tio år på sig att komma i fas så att kärnan 2030 bestod av tre mekaniserade brigader, en reducerad motoriserad brigad och en förstärkt mekaniserad bataljon Gotland.⁵ För att personalförsörja den utökade organisationen skulle FM:s samlade volym värnpliktiga under grundutbildning (GU) successivt utökas till att fr o m 2025 omfatta 8 000 per år.⁶

Ingetdera regemente behövde nå full produktionskapacitet förrän någon gång under perioden 2026–2030.

FM beordrades dessutom att återinrätta ett antal utbildningsregementen härilbland Dalregementet (I13) i Falun och Västernorrlands regemente (I21) i Sollefteå. Det senare skulle dessutom etablera ett utbildningsdetachment i Östersund. Både avseende produktionsvolym och -effektivitet var ambitionen modest. Ingetdera regemente behövde nå full produktionskapacitet förrän någon gång under perioden 2026–2030. Medan I13 fick till uppgift att producera två skyttebataljoner, bl a ”för skyddet av förbindelserna till Norge”, uppdrogs I21 att i vardera Sollefteå och Östersund producera en skyttebataljon.⁷

Då Ryssland inledde ett fullskaligt militärt angrepp på Ukraina i februari 2022 kullkastades bevekelsegrunderna för FB20. Med brett stöd av Riksdagen beslutade Regeringen några månader senare att ansöka om med-

lemskap i Nato.⁸ Statsmakterna insåg att ett nytt försvarsbeslut, baserat på ett stundande Nato-medlemskap och utökade ekonomiska ramar, behövde fattas och uppdrog till FM att inkomma med nytt beslutsunderlag. Då FM i november 2023 redovisade sina rekommendationer hade Finland redan anslutits till Nato medan den svenska anslutningsprocessen drog ut på tiden. Finlands Nato-medlemskap innebar att en rysk invasion av Sverige över landgräns först måste passera Finland och/eller Norge, d v s över Nato-territorium. Rysslands strategiska bredd för ett isolerat angrepp på Sverige hade således krympt till linjen Åland-Gotland-Bornholm (ÅGB-linjen).

Till skillnad från andra berömda linjer i svensk försvarshistoria, såsom Kalixlinjen, är ÅGB-linjen inte baserad på markarenan. Möjligen kan detta ha legat bakom FM:s rekommendationer att påskynda uppbyggnaden av sjö- och luftstridskrafterna men fördröja tillväxten av markstridskrafterna.⁹ Av de förband som i FB20 angavs som ingående i kärnan av Armén 2030 föreslog FM bl a att en av de tre mekaniserade brigaderna och den reducerade motoriserade infanteribrigaden skulle vara organiserade först 2035. Dessutom ansågs att de fem lokalförsvarsbataljonerna istället borde omnämnas som fyra fristående skyttebataljoner och en skyttebataljon Gotland.¹⁰

Då Regeringen inför FB24 presenterade sin proposition för utvecklingen av totalförsvaret 2025–2030 gav man FM delvis rätt. Sålunda ansågs att m h t främst de långa ledtiderna avseende försörjningen av personal, materiel och infrastruktur behövde uppbyggnaden av krigsorganisationen ske i ett tioårigt perspektiv.¹¹ Dessutom delade Regeringen FM:s uppfattning att de båda brigader avsedda att ha subarktisk förmåga, d v s P4- och I19-brigaderna, vardera borde förstärkas med en av de skyttebatal-

joner som statsmakterna tidigare betecknat som lokalförsvarsförband så att de båda brigaderna härigenom skulle komma att innehålla fyra skytte- eller mekaniserade bataljoner. Regeringen höll också med om att LG-brigaden borde förstärkas med en sådan skyttebataljon för att säkerställa att dessa tre brigader utvecklades ”i enlighet med Nato:s målsättningar”.¹²

Sålunda gick Regeringen emot Försvarsberedningens förslag att sammanföra dessa tre fristående skyttebataljoner till ett norrlandsinfanteriregemente. Samtidigt betonades betydelsen av effektiv krigsförbandsproduktion och ytterligare ökad takt i leveranserna av uppfyllda och samövade krigsförband prioriterades. FM fick m a o inte gehör för sin föreslagna fördröjning av produktionen av vissa arméförband. Istället föreslog Regeringen att kraven på tillväxt skulle skruvas upp så att de två mekaniserade brigaderna med subarktisk förmåga skulle vara färdigställda redan 2028 medan P7:s mekaniserade brigad och LG:s infanteribrigad alltjämt hade 2030 som slutmål. Dessutom menade Regeringen att kraven på armédivisionens förmåga borde ökas och föreslog därför att ett antal tillkommande divisionsförband¹³ skulle organiseras inom de givna tidsramarna. Riksdagen bejakade Regeringens proposition i samtliga dessa avseenden.¹⁴

Frågan är om, och i så fall hur, de år som förflöt mellan FB09 och FB15 respektive mellan FB15 och FB20 skiljer sig från åren mellan FB20 och FB24. Arméns produktionsförutsättningar, och därtill kopplad tillväxttakt 2010–2015, 2016–2020 respektive 2021–2024, borde rimligen ge statsmakterna en fingervisning om vad som realistiskt kan förväntas 2025–2030. Tog t ex Försvarsberedningen överhuvudtaget hänsyn till Arméns förmåga att omsätta tillväxtkrav till faktiska leveranser i sina rapporter in-

för FB24? Var det inte så att beredningens ”studieresor” snarare gick till fjärran länder än till svenska garnisoner?¹⁵ Och i vilken omfattning bedömde Försvarsutskottet att förutsättningarna för att hantera det som tidigare angetts som huvudorsak till Arméns tillkortakommanden¹⁶ hade förändrats i positiv riktning så att man 2024 ansåg det rimligt att skruva upp tillväxttakten?

Det är också på plats att fundera kring vad som förändrats respektive förblivit konstant sedan FBo9. För om Riksdagens försvarsbeslut över tid angett något justerad omfattning och inriktning av Arméns krigsförband (mål), och om statsmakterna successivt tillfört mer pengar och andra produktionsresurser (medel), utan att Armén, vare sig självmant eller till följd av överordnade instansers påtryckningar, förmått ändrat sitt arbetssätt vid styrkeproduktion (metod), vad säger det om Sveriges samlade tillväxtstrategi och, inte minst, om arméledningens ledarskap det senaste dryga decenniet?

Tilltagande avskräckningsbehov

Rysslands väpnade angrepp på Ukraina våren 2014 åtföljdes av annektering av Krim och ockupation av stora delar av Donbas. Det var emellertid först under Nato:s toppmöte 2016 som Alliansen beslutade om Enhanced Forward Presence (eFP) i Estland, Lettland, Litauen respektive Polen. I var och en av dessa medlemsstater grupperades under 2017, d v s drygt tre år efter Rysslands inledande aggression, en multinationell bataljonsstridsgrupp under ledning av Storbritannien, Kanada, Tyskland respektive USA.

Efter Rysslands fullskaliga attack på Ukraina beslutade Nato under våren 2022 att etablera nya bataljonsstridsgrupper i Bulgarien, Rumänien Slovakien respektive Ungern. Samtidigt beslutades att de fyra ini-

tiala FLF-stridsgrupperna skulle utökas till brigadstridsgrupper. Först två och ett halvt år senare, i oktober 2024, kom den första och hittills enda av dessa grupper, NATO Multinational Brigade Latvia, att nå upp till denna styrkenivå. I anslutning till detta deklarerade Sverige sin vilja att leda en FLF-bataljonsstridsgrupp i norra Finland. Samtliga åtta FLF-stridsgrupper längs Nato:s östra frontavsnitt från Finska viken i norr till Bosporen i söder har integrerats i multinationella divisioner och kårer.¹⁷

”*Inte ens stormakterna, bidrar med manöverbataljon till fler än en enskild FLF-styrka – ingen förutom Sverige.*”

Noterbart är, för det första, att ingen Nato-medlem, inte ens stormakterna, bidrar med manöverbataljon till fler än en enskild FLF-styrka – ingen förutom Sverige. Kanada, Storbritannien, Tyskland respektive USA är förvisso tänkta att bidra med flera förband till den stridsgrupp var och en av dem leder men hittills har endast Kanada åstadkommit detta.¹⁸ Sverige utmärker sig alltså genom att bidra med en manöverbataljon till FLF Lettland och en annan till FLF Finland.¹⁹ Varför detta behov av att vara ”bäst i klassen”? Och hur bedöms detta överambitiösa bidrag till Alliansens avskräckning inverka på Arméns förutsättningar att efterleva tillväxtkraven? Om Armén inte invänder mot de erhålla uppdragen avseende tillväxt respektive avskräckningsinsatser måste arméledningen rimligen anse sig kunna leverera både och. Risken är emellertid att det snarare blir varken eller. Vem/vilka bör i så fall utkrävas ansvar för misslyckandena?

För det andra bör uppmärksammas att längs Nato:s norra frontavsnitt från Finska viken i söder till Svalbard i norr saknas såväl multinationella divisioner som kårer. På

Nordkalotten saknas t o m nationella dito. Varför negligeras detta ledningsvakuum i ett så strategiskt betydelsefullt område? Riksdagen understryker ju att fältförbanden främst är avsedda ”för att verka som en del av högre förbandsnivåer” och förtydligar att med detta avses kår och division.²⁰ Gäller det inte på Nordkalotten? Vem har i så fall beslutat detta och på vilka grunder? Jag återkommer till detta resonemang nedan.

En tredje aspekt att notera är den tröghet med vilken Nato reagerar på Rysslands aggressioner. Detta gäller såväl själva beslutsfattandet som tillförseeln av avdelade förband. Om såväl statsmakterna som FM föreställer sig att värdlandsstöd och transitering av allierade förband är Sveriges främsta, kanske rent av enda, roll i en händelse av väpnad konflikt med Ryssland så lär Kremls mest optimistiska förhoppningar besannas. Var är insikten att allierad hjälp kanske aldrig kommer? Borde vi inte snarare fokusera på att skyndsamt säkerställa att vi redan i ett inledningsskede av en väpnad konflikt tillsammans med våra nordiska grannar kan slåss på egen hand?²¹

Alternativa tillväxtåtgärder

Nedan beskrivs tre alternativ för påskyndad produktion av de svenska manöverbataljonerna. Resonemanget baseras på iakttagelser från en svunnen tid som inte nödvändigtvis behöver vara helt relevanta, men heller inte fullständigt irrelevanta, för de samtida utmaningarna:

- Öka produktionskapaciteten.
- Minska krigsförbandens numerär.
- Ökat produktions­samarbetet.

Naturligtvis går det att tänka sig ytterligare alternativ. Kanske någon form av kombination av de tre huvudspåren rent av är vad som krävs för att leva upp till statsmakternas tillväxtkrav.

Öka produktionskapaciteten

Som nämnts är mina rötter vid signalförbandet i Boden. Vi var länge ett litet förband med enbart tre GU-kompanier samt ansvar att direktutbilda främst fem krigsbataljoner och bemanna ytterligare några krigsförband med i huvudsak överföringsvärnpliktiga.²² Emellertid kom vi att utvecklas till ett regemente och fick bl a möjlighet att organisera ytterligare ett GU-kompani. Detta medförde att vi de år S3 grundutbildade taktiska förband, d v s fördelningsstabs- respektive gränsjägerstabsbataljoner, kunde omsätta nästintill en hel krigsbataljon per år. De operativa milosambandsbataljonerna var emellertid numerärt allt för stora för detta men uppträdde å andra sidan sällan som samlad bataljon då deras uppgifter fanns över hela militärområdets yta.

Jag gick själv i egen befattning som ställföreträdande bataljonschef 1995/96 då S3 omsatte den absoluta huvuddelen av 66:e Gränsjägerstabsbataljonen och minns med stolthet hur vi officerare kunde utveckla vårt taktiska kunnande under hela utbildningsåret helt enkelt för att vi hade all reglementerad personal och materiel att tillgå från de värnpliktigas inryckning i början av juni till deras utryckning i slutet av mars.²³

Jag kom efter utryckningen våren 1996 att byta krigsförband och efterföljande utbildningsår omsatte S3 den bataljon, 67:e Gränsjägerstabsbataljonen, jag fått förtroendet att vara chef för. Våren 1997 skulle en större försvarsmaktsövning genomföras i Norrbotten och min bataljon var avsedd att ansvara för del av sambandssystemet. Då vår radiolänkutrustning kommit att bli något föråldrad, och bl a hamnat i frekvenskonflikt med civila operatörer, beslutades att istället för att omsätta min bataljons taktiska telekompani skulle delar av ett operativt miloradiolänkkompani grundutbildas.

Denna enhet skulle likväl ingå i min bataljon under utbildningsåret. Sålunda hade jag två helt olika typer av förband, ett taktiskt och ett operativt, att förhålla mig till vad avser truppslagstaktiska och -tekniska förutsättningar. Självklart blev resultatet inte lika bra som vid föregående års förbandsproduktion.

Det krävs dessutom omsorgsfullt planerad förbandsomsättning med strävan att årligen omsätta en hel krigsbataljon.

Kvintessensen av resonemanget ovan är att utökad produktionskapacitet inte är tillräckligt, det krävs dessutom omsorgsfullt planerad förbandsomsättning med strävan att årligen omsätta en hel krigsbataljon. Här är det även på plats att än en gång erinra om den ökade produktionskapacitet som Riksdagen beslutade genom FB20.

Det är dock en sak att genomföra åter- och nyetableringar jämfört med att öka kapaciteten i redan existerande garnisoner. Grovt förenklat kan en etablerad garnison sägas bestå av en utbildnings- och en garnisonsenhet. Den senare omfattar all stödverksamhet i form av övningsfält, skjutbanor, militärrestaurang, marketenteri, sjukvård, personalvård, vårdhallar, övningslokaler, serviceförråd etcetera. I redan befintliga garnisoner finns den absoluta merparten av garnisonsenheterna redan på plats. I åter- och nyetablerade garnisoner måste enheterna först skapas eftersom de innehåller de fysiska produktionsförutsättningarna.

Det går emellertid inte att utan vidare återta den infrastruktur som lämnades då förbanden i Falun och annorstädes en gång i tiden avvecklades. I vissa fall kan den vara nedmonterad, i andra avyttrad genom försäljning. Dessutom måste det aktuella lag-

rummet avseende bl a miljöhänsyn tillämpas då ny infrastruktur, t ex i form av skjutbanor, etableras.

Riksdagen hade möjligheten att istället för regionalpolitisk hänsyn, och dyra återetableringarna av förband med låga utbildningsvolymen, öka produktionskapaciteten i form av bl a ytterligare förläggningsutrymmen vid LG, I19, P4 respektive P7. Så gjordes inte vid tidigare försvarsbeslut men det är hög tid att åstadkomma detta nu om tillväxtmålen ska kunna nås. Dessvärre är, enligt en av mina källor, redan ca 80 procent av Arméns infrastrukturbudget låst till nyetableringarna i Falun, Kristinehamn, Sollefteå, Visby och Östersund.

Minska krigsförbandens numerär

När jag genomförde officers-, krigs- respektive militärhögskolan på 1980- och 1990-talen handlade taktikutbildningen bl a om Infanteribrigad 1977 (IB77) och Norrlandsbrigad 1985 (NB85). Sammantaget innehöll båda dessa brigadtyper tolv skyttekompanier. Medan IB77 omfattade tre stora skyttebataljoner med vardera fyra skyttekompanier var förhållandet det motsatta för NB85, d v s fyra mindre skyttebataljoner med vardera tre skyttekompanier. Detta innebar helt olika produktionsförutsättningar för de brigadproducerande regementena.

Infanteriregementena i södra Sverige, som producerade IB77, kunde sällan om någonsin omsätta hel krigsbataljon under ett enskilt utbildningsår av den enkla anledningen att krigsbataljonens numerär översteg regementets produktionskapacitet.

Detta gällde f ö i ännu högre grad de pansarregementen som producerade pansarbrigader eftersom dessa brigader främst bestod av tre numerärt stora pansarbataljoner, om vardera bl a två stridsvagns- och

två pansarskyttekompanier, samt en pansarvärnsbataljon. Även den sistnämnda manöverbataljonen var utrustad med stridsfordon som möjliggjorde uppträdande i samma högintensiva stridsmiljö som övriga tre manöverbataljoner.²⁴

Infanteriregementena i mellersta och norra Sverige, som producerade NB85, hade andra förutsättningar härvidlag eftersom norrlandsskyttebataljonernas numerär var lägre. Statsmakterna har ju poängterat att brigadförmågan skyndsamt behöver färdigställas och har i detta sammanhang sagt sig vara villiga att justera brigadernas storlek och materiella sammansättning för att nå tillväxtmålen. Det är sannolikt hög tid att göra just detta.

Öka produktionssamarbetet

Under Kalla kriget fanns i Skåne, utöver redan nämnda P7 i Ystad/Revinge, även Skånska dragonregementet (P2) i Hässleholm och Norra skånska regementet (P6) i Kristianstad. Samarbetet dessa pansarregementen emellan underlättades inte enbart av korta geografiska avstånd utan även av att de producerade identiska pansarbrigader. De hade dessutom samma in- och utryckningsperiod vad avser GU. Det fanns m a o goda förutsättningar att både koordinera, kopplat till förbandskaraktär, och synkronisera, kopplat till utbildningsrytm, förbandsproduktionen enligt principen ”två halvbatalljoner blir en hel bataljon”.

Förutsättningarna för samarbete mellan producenterna av de fyra brigader Armén nu ska leverera skiljer sig från den skånska kontexten i flera avseenden. För det första är avstånden mellan regementena avsevärt större. Det är till exempel ca 150 mil mellan I19 och P7. För det andra är brigaderna inte identiskt sammansatta. Fördelningen av stridsvagnar, bandgående stridsfordon

och hjulgående stridsfordon varierar t ex såväl mellan brigaderna som mellan manöverbataljonerna. För det tredje kommer rytmen för GU sannolikt att differentieras inom kort. Likväl är troligen ökat produktionssamarbete dagens regementen emellan en nödvändig åtgärd om produktionstaken ska kunna ökas.

Läget vid brigadproducenterna

Innan jag presenterar lägesbilden behöver den information jag eftersökt klarläggas. Ett första frågeområde berör hur målet med produktionen uppfattats. Det handlar främst om vilka krigsförband regementet har i uppdrag att producera, vilken numerär vart och ett av dessa förband har samt om hur stor andel av dessa som utgörs av kontrakterade gruppbefäl och soldater med tidvis (GSS/T) respektive med kontinuerlig tjänstgöring (GSS/K).

Det andra frågeområdet berör produktionsförutsättningarna. Informationsinhämtningen handlar här främst om hur många värnpliktiga per utbildningsår regementet har kapacitet att grundutbilda samt hur många GSS/T respektive GSS/K per år regementet har möjlighet att anställa.

Tillsammans ger svaren från dessa båda frågeområden en bild över i vilken utsträckning produktionsbehov och -kapacitet matchar varandra. Utfallet av jämförelsen leder till ett tredje frågeområde som berör vilka åtgärder regementet vidtagit för att rätta till skillnaderna mellan behov och kapacitet.

Informationen har hämtats från regementenas hemsidor och genom formell hemställan till vart och ett av dem om svar på ovanstående frågeställningar.²⁵ Dessutom har jag samtalat med ett antal officerare vid såväl Arméstaben som regementena för att härigenom få bättre förståelse för de utmaningar

Armén står inför. Trots att dessa officerare inte bitt om anonymitet har jag valt att låta dem förbli namnlösa. Detsamma gäller de representanter för vart och ett av de åtta riksdagspartier jag intervjuade under november 2025.²⁶

Produktionsbehoven

Livgardesbrigaden, IB1, ska, då den är uppbyggd 2030, enligt förbandets hemsida bestå av tre motoriserade skyttebataljoner, en underhållsbataljon, en brigadstab samt lednings/sambands-, artilleri-, ingenjör- och luftvärnskompanier. Brigaden är dock inte LG:s enda krigsförband eftersom regementet även ansvarar för Livbataljonen, 1:a Militärpolisbataljonen och 13:e Säkerhetsbataljonen. Regimentet omnämner dock inte den skyttebataljon brigaden tilldelades genom FB24.²⁷ I sitt svar på min hemställan berättar LG att personalstyrkan i var och en av brigadens manöverbataljoner är ungefär 950 man varav ca 830 utgörs av gruppbefäl och soldater. Dessa bataljoner består i sin tur av ett stab- och understödskompani, tre motoriserade skyttekompanier (hjulburna) och ett trosskompani. Samtidigt informerar LG att regementet inte har som mål att producera en uppfylld och samövad manöverbataljon under ett och samma utbildningsår då detta inte ålagts i produktionsplanen från högre chef, dvs av Arméstaben. Regimentet understryker att produktionsbehoven inte enbart omfattar brigaden utan även bl a militärpolisförband.²⁸

Enligt I19:s hemsida ansvarar regementet för två pansarbataljoner, en mekaniserad bataljon, en ingenjörbataljon, en underhållsbataljon samt ett antal fristående funktionskompanier. I den mer detaljerade informationen anges dock inte pansarbataljoner utan två mekaniserade bataljoner; I19:1:a som är uppbyggt av både hel- och

deltidstjänstgörande soldater, respektive I19:2:a som är uppbyggt av deltidstjänstgörande soldater. Därutöver omnämns 3:e Brigadspaningskompaniet som till huvuddel är uppbyggt av deltidstjänstgörande soldater.²⁹ Hemsidan omnämner emellertid inte den extra skyttebataljon som tilldelades brigaden genom FB24. I samtal med ledande befattningshavare vid regementet berättas att det är I21 som ansvarar för produktionen av denna extra bataljon och att utbildningen av bataljonen kom igång först under 2025. I svaret på min förfrågan bekräftar regementet att man utöver brigadens tre övriga manöverbataljoner även ansvarar för vissa funktionsförband såsom de som omnämns på hemsida och att det totala antalet krigsförband man ansvarar för på kort tid ökat från fem till 15. Av dessa anges storleken på manöverbataljonerna omfatta ca 900 man.³⁰ Därutöver organiserar I19 det svenska FLF-bidraget till norra Finland. FLF-enheten är dock inte grupperat i själva insatsområdet, såsom förvarsminister Pål Jonson utlovat, utan kvar i Boden: ”Vårt ingångsvärde är att vara grupperade i Sverige och förflytta oss över gränsen vid behov”.³¹

På P4:s hemsida omnämns både 2:a och 4:e Brigadstaben men inte så mycket om själva P4-brigaden. Istället informeras om 41:a Pansarbataljonen, 42:a Pansarbataljonen, Stridsvagnstransportkompaniet och Brigadspaningskompaniet. Noterbart är att regementet vare sig omnämner den tredje mekaniserade bataljonen i brigaden eller den extra skyttebataljon som tilldelades brigaden genom FB24.³² Regimentets värnpliktiga rycker f n in i slutet av juni om de ska utbildas i 15 eller 12 månader och i början av augusti om de ska utbildas i 10 månader. För de allra flesta sker följaktligen utryckningen i början av juni året efter inryckningen.³³ I svaret på min förfrågan anger P4 att 4:e Mekaniserade brigaden består av två

pansarbataljoner (stridsvagnar och bandgående stridsfordon), en mekaniserad bataljon (bandgående stridsfordon) och en infanteribataljon. Personalstyrkan för var och en av dessa bataljonstyper beskrivs ligga runt 900 man men skiljer sig något i organisatoriskt hänseende. Medan samtliga tre typer består av ett stab- och understödskompani och ett trosskompani, består pansarbataljonerna vardera av två stridsvagnskompanier och två mekaniserade skyttekompanier, den mekaniserade bataljonen av tre mekaniserade skyttekompanier och infanteribataljonen av tre skyttekompanier.³⁴

P7:s hemsida fokuserar på regementets uppdrag att sätta upp och bemanna Arméns styrkebidrag till Nato:s multinationella brigad i Lettland. Dessutom nämns att det parallellt pågår arbete med att sätta upp 7:e Mekaniserade brigaden. Ingen vidare information om brigaden och dess manöverbataljoner tillhandahålls.³⁵ Regimentet tillhandahöll emellertid ett mycket omfattande och informativt svar där det framgår att personalstyrkan avseende gruppbefäl och soldater varierar mellan pansarbataljonerna och den motoriserade bataljonen. Det bekräftas att P7-brigaden inte tillförts en av de fristående skyttebataljonerna men att brigaden, då den är färdig 2030, istället ska bestå av en tredje pansarbataljon. Till skillnad från övriga tre brigadproducerande regementen tycks alltså P7 komma att ansvara för produktionen av samtliga fyra manöverbataljoner i brigaden. P7 beskriver i sitt svar även regementets bidrag till FLF, 71:a Pansarbataljonen, som är stående och avdelad till försvaret av Lettland.³⁶

Produktionskapaciteten

I sitt svar på mina frågor beskriver LG att dess utbildningskapacitet är ca 700 värnpliktiga om året varav ungefär hälften utbildas mot

krigsförband tillhörande infanteribrigaden. Detta innebär alltså att lite drygt 40 procent av de 830 gruppbefäl och soldater som erfordras för att årligen leverera en uppfylld och samövad manöverbataljon till brigaden de facto utbildas. Dessutom har regementet ca 950 GSS/K anställda som är fördelade på regementets olika förband. Noterbart är att dessa anses vara en produktionsförutsättning m h t bristen på trupputbildande officerare. Därutöver anser sig LG ha kapacitet att anställa GSS/T i den omfattning som krigsorganisationen kräver och att det faktiska antalet varierar kraftigt från år till år.³⁷ LG ansvarar dessutom för tre övnings- och skjutfält: Falun, Kungsängen och Marma.³⁸

I19 beskriver att regementet för närvarande har förläggingskapacitet för ca 700 värnpliktiga. Kapaciteten är under snabb utbyggnad och beräknas vara ca 1 000 värnpliktiga 2030 med potential att komma upp i kapacitet för 1 200. Avseende GSS/T har regementet förutsättningar att i princip kunna anställa upp emot brigadens halva styrka av personalkategorin GSS. Totalt har I19 ca 450 GSS/K anställda. Omsättningen av dessa är ungefär 20 procent per år, dvs ca 100 nyanställs varje år.³⁹ Regimentet ansvarar för sex övnings- och skjutfält: Bodens södra, Kalixfors, Kusträsk, Lomben, Orrträsk och Tåme.⁴⁰

P4 anger att regementets produktionskapacitet under nuvarande förutsättningar är ca 700 värnpliktiga per år. I denna siffra ingår de värnpliktiga som utbildas vid Kvarn som tillhör regementet. Regimentet anställer ca 100 GSS/T årligen och har ekonomiska förutsättningar att ha ca 350 GSS/K anställda. De båda siffrorna styrs efter behoven att fylla, och efterhand omsätta, krigsorganisationen.⁴¹ Utöver Kvarn ansvarar P4 för sex övnings- och skjutfält: Kråk, Nytorp, Prästtomta, Remmene, Skövde och Älvdalen.⁴²

På P7:s hemsida framgår att samtidigt som regementet ”bidrar till Nato:s kollektiva försvar genomför vi grundutbildning med värnplikt på Revingehed. Antalet soldater som utbildas varierar beroende på utbildningsår, men de kommande åren ska siffran i genomsnitt ligga på 500”.⁴³ Här framgår även att det i Skåne finns nio övnings- och skjutfält: Björkam Husie, Kabusa, Norra Åsum, Ravlunda, Revingehed, Rinkaby, Romeleklint och Önnarp.⁴⁴ I svaret på min förfrågan beskriver regementet sina ”omfattande behov av infrastruktur eftersom försumbara investeringar skedde i perioden 1991–2019”. Utbildningsåret 2025/26 har regementet endast ca 300 värnpliktiga vilket delvis förklaras av omfattande renovering av fem förläggingsbyggnader under perioden 2025–2027. Förläggningskapaciteten bedöms kunna uppgå till ca 650 soldater för att då renoveringen är genomförd kunna uppgå till ca 1 000 soldater. Planerna är att årligen öka volymen med ca 100 värnpliktiga fram till 2030 då tankarna är att regementet ska ha 500–600 värnpliktiga per år. ”Drygt hälften av alla soldater söker fortsatt tjänstgöring i olika former inom Försvarsmakten” skriver regementet. 71:a Pansarbataljonen består av ca 500 GSS/K och ca 300 GSS/T men regementet anser sig ha förutsättningar att öka andelen GSS/K till fulla GSS-styrkan ”men på grund av brister i materialtillgång, infrastruktur och tillgången på officerare så kan denna utökning [endast] ske i maklig takt”.⁴⁵

Vidtagna åtgärder

LG anser att regementet med nuvarande produktionsförutsättningar saknar kapacitet att producera en uppfylld och samövd manöverbataljon under ett och samma utbildningsår. Flera produktionsfaktorer anses härvid vara begränsande såsom tillgänglighet på personal för utbildning och truppföring,

infrastruktur samt materiel. Även om faktorerna skulle möta behovet så menar LG att det är oklart om det är realiserbart att omsätta en av brigadens manöverbataljoner i taget med hänsyn till att ca 30 procent av årskullen vid avslutad GU väljer fortsatt karriär vilket i sin tur innebär krigsplacering på annan befattning än den man utbildats mot. LG anser sig göra allt som är möjligt för att höja den infrastrukturella kapaciteten internt inom myndigheten och att det är det bristfälliga samarbetet regementen emellan som utgör flaskhals. Arméns produktion sker, påpekar LG, i regel helt solitärt utifrån respektive regementes produktionskapacitet och att samordnad armégemensam förbandsomsättning saknas. En minskning av storleken på manöverbataljonerna har diskuterats internt vid regementet men det råder alltså delade meningar om hur organisationen bör utformas.⁴⁶

I19 berättar att man omsätter ungefär en halv manöverbataljon per utbildningsår de år denna förbandstyp omsätts och att man samarbetar intimt med P4 avseende bl a brigadernas funktionsförband. I detta avseende sker dessutom samarbete med Luftvärnsregementet (Lv6), Göta ingenjörregemente (Ing2) och Göta trängregemente (T2) avseende respektive funktion. I sammanhanget har diskuterats om vissa av manöverbataljonernas kapaciteter inte bör överföras till brigadernas funktionsförband. Regementet säger sig vara medveten om förekomsten av vissa samarbeten mellan bl a P4 och P7 avseende gemensam förbandsproduktion men att man inte inviterats till fullt deltagande på de stora geografiska avstånden.⁴⁷

I svaret på min förfrågan anger P4 att regementet generellt kan sägas utbilda en halv manöverbataljon per år och att man likt I19 kallar in den andra halvan vid krigsförbandsövning (KFÖ) för att möjliggöra sam-

övning av en hel bataljon. Regimentet anger att det kontinuerligt sker utveckling för att öka dimensionering av garnisonens samlade resurser och för att därigenom bättre kunna möta tillväxtkraven. Däremot säger sig regimentet i dagsläget sakna gemensam förbandsomsättningsplan med andra regementen kopplat till produktionen av brigadens manöverbataljoner. Vad gäller utvecklingen av krigsorganisationen menar regimentet, på samma sätt som bl a I19, att ansvaret för att kontinuerligt tillföra nya förmågor och annan typförbandsutveckling åvilar Markstridsskolan (MSS).⁴⁸

I sitt utförliga svar skriver P7 att man samarbetar med flera regementen avseende olika befattningsutbildningar. Målet är att utbilda ca två tredjedelar delar av en bataljon och under årskullens slutövning genomföra KFÖ med resterande tredjedel. Regimentet är inne på att reducera manöverbataljonernas numerär men menar att dessa redan ”minskats bortom rimlighet vad avser spaning, pansarvärn, skyttesoldater och stridsvagnar. Däremot behöver vissa funktioner som ledning och viss logistik minska”.⁴⁹

Levereras det som behövs?

I detta avslutande avsnitt inleder jag resonemanget med att ställa frågan om rätt saker levereras av inte enbart Armén utan även av Riksdagen. Därefter erbjuds några rekommendationer kopplat till såväl manöverbataljonernas storlek och sammansättning som regementenas produktionskapacitet. Här bör noteras att var och en av rekommendationerna står för sig själv men att detta inte utesluter att flera av dem vidtas parallellt. Sedan betonas vikten av samarbeten mellan såväl brigadproducerande regementen som divisionsproducerande nordiska länder. Sist presenteras några reflektioner kring utmaningarna kopplat till de samtidiga behoven

att bidra till Nato:s avskräckning och att bygga upp förmågan att utkämpa krig om avskräckningen skulle misslyckas.

Varken eller!

I titeln på denna artikel ställs frågan om Armén levererar det Riksdagen beställt. Efter ovanstående genomgång påstår jag att så inte är fallet. Armén levererar förvisso FLF-enhet till Lettland men inte till insatsområdet i norra Finland, vilket jag återkommer till nedan, eftersom den enheten hålls kvar hemma vid garnisonen i Boden. Dessutom producerar Armén vare sig effektivt och snabbt eller fulltaliga och samövade manöverbataljoner till brigaderna. LG avdelar, för att ta detta regemente som ett exempel, endast ca 350 av regimentets årliga värnpliktskull till uppfyllnad av en av brigadens manöverbataljoner.⁵⁰ De ca 280 som trots allt krigsplaceras vid manöverbataljonen kan knappast anses leva upp till Riksdagens krav om uppfyllnad och samövningsgrad. Enkel matematik ger vid hand att enbart de tre manöverbataljoner till infanteribrigaden som LG själv ansvarar för omfattar ca 2 500 gruppbefäl och soldater. Med nuvarande utbildningstakt kommer det sålunda att ta minst nio år att fylla upp dessa befattningar om GSS/T och GSS/K exkluderas från kalkylen. Å andra sidan har även de brigadförband utöver manöverbataljonerna som LG ansvarar för att sätta upp exkluderats från produktionskalkylen.

I 19. för att ta ett annat exempel, har som mål att utbilda en halv manöverbataljon, d v s drygt 400 gruppbefäl och soldater, de år ett sådant förband utbildas. Ungefär 100 av dessa anställs sedan som GSS i någon form. Detta innebär att endast ca en tredjedel av bataljonen utbildas. Situationen vid P4 tycks vara likartad.

P7 säger sig ha som mål att årligen utbildade två tredjedelar av manöverbataljonen och genom KFÖ fylla upp med den resterande tredjedelen vid slutskedet av utbildningen. Men om man f n endast utbildar ca 300 värnpliktiga så utgör ju det inte två utan endast en dryg tredjedel av bataljonens gruppbefäl och soldater. Om dessutom hälften av denna dryga tredjedel efter GU i någon form anställs av FM så är det i praktiken f n endast omkring en femtedel av manöverbataljonen som utbildas under ett utbildningsår.

Frågan infinner sig osökt – Hur ska Armén kunna sätta upp brigader, och än hellre division/er, då man inte ens klarar av att leverera uppfyllda och samövade krigsbataljoner? Jag ställer mig frågande till hur detta kan tillåtas fortgå försvarsbeslut efter försvarsbeslut utan att ansvar utkrävs. Ansvarskedjan mellan Riksdagen och regementet är inte alltför lång och det är inte enbart Armén som behöver uppvisa starkt ledarskap härvidlag.

Samtidigt vill jag vända på frågeställningen till att istället handla om Riksdagen verkligen levererar rätt beställningar till Armén. Jag menar att även svaret på den frågan är negativ vilket gör detta till en dubbel problematik. Min uppfattning är att statsmakterna inte i erforderlig utsträckning satt sig in i Arméns produktionsförutsättningar innan man formulerat sina leveranskrav. Statsmakterna sänder dessutom motsägelsefulla signaler till Armén. Å ena sidan säger man sig vara beredd att anpassa brigadernas storlek och sammansättning om detta skulle krävas för att nå de prioriterade produktionsmålen. Å andra sidan tillför man tre av de fyra *manöver*-brigaderna ytterligare en bataljon, av Riksdagen tidigare betecknad som *lokalförsvarsbataljon*, för att därigenom säkerställa att dessa tre brigader utvecklas i enlighet med Nato:s målsättningar.

Detta kan inte annat än betraktas som symbolpolitik. Substantiellt faller det sig

ytterst märkligt att blanda bataljoner av så pass olika karaktär, en lokalförsvarsbataljon och tre manöverbataljoner, och ändå inbilla sig att detta även i verkligheten skulle fungera inom ramarna för en gemensam, kraftsamlad och högintensiv brigadstrid. I slutänden avsäger sig Riksdagen med detta förfaringssätt dessutom friheten att själva definiera hur svenska brigader ska utformas. Till detta ska erinras Riksdagens prioritering av regionalpolitisk hänsyn före kraftsamling av Arméns produktionskapacitet.

Det är också på sin plats att fundera över var själva existensberättigandet av nyetableringarna av Falun, Sollefteå och Östersund, d v s att producera lojalförsvarsförband för skyddet av bl a förbindelser till Norge och viktiga totalförsvarsanläggningar, tog vägen i den försvarspolitiska villervallan. Behövs detta skydd inte längre nu när de regionalpolitiska hänsynstagandena cementerats (även i bildlig mening)?

Är då Armén självt utan skuld för den uppkomna situationen? Självklart är så inte fallet och jag vill här peka på ett konceptuellt förhållningssätt som en möjlig förklaringsfaktor bland flera. För drygt ett decennium sedan publicerade jag tillsammans med en regementskollega en bok i vilken vi analyserade utvecklingen av svensk försvarsdoktrin under perioden 1991–2014.⁵¹ Vi särskilde härvid mellan två parallella logiker, insatslogik och utvecklingslogik, som vi menade på olika sätt påverkade utformningen av inte enbart försvarspolitiken utan ytterst även av de olika försvarsgrenarna. Vi ansåg båda dessa logiker vara inbyggda i strategibegreppets paradox. Å ena sidan handlar det om att disponera existerande resurser på bästa möjliga sätt, d v s att ha insatsen i fokus. Å andra sidan handlar det om att samtidigt anskaffa erforderliga resurser för bedömda framtida behov, d v s att ha utveckling i fokus.

Förmodligen är det på sin plats att tala om en separat tredje logik, d v s tillväxtlogiken. Dessa tre logiker vägledde t ex organiserandet av Högkvarteret då jag tjänstgjorde där 2004–2007. Sedan dess har dock andra principer tillåtits styra arbetet och av statsmakterna initierade och ständigt återkommande omorganiseringar av FM:s högsta ledning kan knappast anses gynna efterlevnad av ställda krav. Och hur ska ansvar kunna utkrävas i en organisation som är i ständig förändring?

Minskas manöverbataljonernas storlek skulle det självfallet samtidigt innebära förbättrade möjligheter att öka takten i produktionen av uppfyllda och samövade krigsförband.

Hur som helst, redan 2014 förutspådde vi en ökad närområdesaktivism och konkluderade att insatslogiken efterhand kommit att dominera även om utvecklingslogiken ständigt varit närvarande. Jag tror således att erfarenheterna från de senaste decenniernas expeditionära förhållningssätt med deltagande i Nato-ledda insatser på Balkan och i Afghanistan inneburit att insatslogiken förstärkts och alltjämt är förhärskande. Återtagandet av förmåga till mekaniserad manöverstrid för rikets och allierades försvar hämmas m a o sannolikt av arvet med avsutten patrullering från hjulfordon i fredens tjänst. Att sätta tillväxtbehoven främst är därför troligen främmande för Armén och det hela underlättas inte av att vissa regementen samtidigt ges uppdrag att producera en brigad (tillväxt), att organisera Sveriges bidrag till FLF (insats) och att bidra till erfarenhetsanalysen av pågående krig mellan Ryssland och Ukraina (utveckling). Den gamla devisen ”En uppgift – En

chef” behöver sålunda inte enbart förstärkas utan även kompletteras med ”En chef – En logik”. Ansvar att hantera denna komplexitet åvilar Armén.

Några rekommendationer

En första rekommendation tar fasta på Försvarsberedningens förslag om att sammanföra tidigare fristående skyttebataljoner till ett regemente. Ett sätt att kringgå Nato:s definitionsprerogativ för att istället fokusera på kärnan i problematiken, d v s effektiv och snabb produktion av uppfyllda och samövade krigsförband, skulle kunna vara att benämna de svenska brigaderna som regementen istället. Oavsett om ett sådant steg tas eller inte skulle de tre ursprungliga manöverbataljonerna i brigaderna kunna reduceras numerärt bl a genom att manöverkompaniernas antal begränsades till tre.⁵² Dessutom skulle resurser kunna ”återföras” från såväl stabs- och understödskompaniet som trosskompani till brigadens och/eller divisionens funktionsbataljoner.⁵³

Vidare skulle brigaderna inte behöva bestå av såväl mekaniserade manöverbataljoner som bataljoner av lokalförsvarskarakter utan enbart av bataljoner av den förra kategorin eftersom kärnan i den fjärde bataljonen i huvudsak skulle skapas genom omfördelning av materiel från de befintliga manöverkompanierna då dessa omorganiserats och reducerats. Minskas manöverbataljonernas storlek skulle det självfallet samtidigt innebära förbättrade möjligheter att öka takten i produktionen av uppfyllda och samövade krigsförband helt enkelt därför att produktionsbehov och -kapacitet kom i bättre harmoni.

Vad gäller produktionskapaciteten måste, för det andra, bl a det samtidiga nyttjande av värnpliktiga, GSS/T och GSS/K sättas under lupp och systemet med yrkessoldater kontext-

tualiseras. Nu tycks samma kontrakterade gruppbefäl och soldater i vissa fall nyttjas till att år efter år fylla upp GU-kontingenten så att bataljonerna i det avslutande förbandskedet blir mer numerärt omfattande. Denna chimär medför att endast GU-delen krigsplaceras på den aktuella bataljonen som således inte ens blir till hälften uppfylld. Fulltaliga manöverbataljoner synes i andra fall vara aktuellt först i samband med KFÖ.

Eftersom uppemot hälften av GU-delen efter uttryckning anställs i någon form av FM så är det rent logiskt endast där och då bataljonen utgör ett fulltaligt och samövat krigsförband. Efter KFÖ krigsplaceras nämligen endast den del av GU-delen som inte anställs, d v s ca en tredjedel av bataljonen. Denna tredjedel är förmodligen de som kallas in till KFÖ nästa gång bataljonen omställs. Den tredjedel som kallas in till KFÖ vid detta tillfälle kan mycket väl avföras från krigsförbandet efter övningen. Den sista tredjedelen av KFÖ-bataljonen anställs således och torde därför få annan krigsplacering än vid den aktuella bataljonen.

Att GSS/T och GSS/K dessutom används som trupputbildare måste anses vara ett produktionshaveri. Beror det kanske på att officers- och specialistofficersbefattningar bemannas uppifrån-och-ned, d v s för att tillgodose behoven vid bl a Nato-, försvars-, armé- divisions- och regementsstaber före behoven vid plutoner, kompanier och bataljoner, d v s nedifrån-och-upp? Rimligen borde Arméns GSS/K och GSS/T kraftsamlas till de båda stridsberedda FLF-bataljonerna nära gränsen till Ryssland, d v s för insats, snarare än som trupputbildare hemma vid regementena runt om i Sverige, d v s för tillväxt. Vart och ett av de brigadproducerande regementena måste dessutom självmant se över möjligheterna att nyttja den förläggningsskapacitet som finns vid de skjut- och övningsfält de ansvarar för. Intill dess erfor-

derlig kapacitet är utbyggd i själva garnisonsorten bör detta ses som en övergångslösning som inte får negligeras om statsmakternas produktionskrav ska kunna uppnås.

Det är naturligtvis olyckligt om brigaderna även fortsättningsvis tillåts utformas på olika sätt. Fokus borde därför, för det tredje, inte enbart vara på manöverbataljonernas storlek utan även på brigadernas sammanställning. För att öka möjligheterna till samarbete dels mellan P4 och I19, dels mellan LG och P7 är det önskvärt med endast två brigadtyper, i det förra fallet (subarktisk) pansarbrigad, i det senare (urban) infanteribrigad. Som ett illustrativt exempel skulle de totalt åtta manöverbataljonerna i de båda pansarbrigaderna kunna vara identiskt sammansatta pansarbataljoner (stridsvagnar och bandgående stridsfordon) medan de totalt åtta manöverbataljonerna i de båda infanteribrigaderna skulle kunna vara identiska infanteribataljoner (bandgående och hjulgående stridsfordon) Möjligen borde även manöverbataljonerna i stridsgruppen på Gotland bestå av dessa båda ”idealtyper”.⁵⁴

Både i fallet med pansar- och med infanteribrigaderna skulle förbandsomsättningen vid produktionsregementena koordineras (samma förbandstyp) och synkroniseras (samma utbildningsrytm) för att på så sätt skapa förutsättningar för gemensam produktion av en manöverbataljon enligt principen ”två halv bataljoner blir en hel bataljon”. Detta förfaringsätt borde, åtminstone så länge manöverbataljonernas storlek överstiger regementenas produktionskapacitet, inte betraktas som en nödlösning utan som en regel. Sammanförandet av de båda förstärkta halvorna borde ske under förbandskedet och lokaliseras till t ex Boden respektive Revinge.⁵⁵ Detta skulle dessutom skapa synergieffekter vad avser officerarnas kompetensutveckling i och med att åtminstone del av utbildningsåret skulle ha helt krigsförband

för att bli införskaffa taktiska erfarenheter inom bataljons ram. Strävan bör alltså vara att årligen kunna krigsplacera en helt uppfyllt och samövad manöverbataljon av vardera brigadtyp, men eftersom Armén av erfarenhet vet att en stor del av GU-kdelen rekryteras till såväl GSS/T och GSS/K som till officers- och specialistofficersutbildningar bör kärnan av de som väljer att ”mucka” efter GU vara de som krigsplaceras i en och samma bataljon. Härav resonemanget kring redundans i form av dryga/förstärkta bataljonshalvor ovan.

För att ge trovärdighet till strävan att skapa subarktisk förmåga måste dessutom rytmen för P4/I19 synkroniseras så att slutskedet genomförs då det verkligen råder subarktiska förhållanden, dvs med uttryckning i slutet av mars. Att såsom nu ha uttryckningen i början av juni urvattnar (även i bokstavlig mening med tanke på snösmältningen och tjällossningen under april-maj) innebörden av ”subarktisk förmåga”.

Ökad avskräckning och snabbare tillväxt genom nordiskt samarbete

Det är nu dags att lyfta blicken från brigaderna och deras manöverbataljoner och istället fokusera på divisionen och de divisionsförband som nämndes i artikelns inledning. Jag vill i detta sammanhang erinra om de debattinlägg jag tidigare publicerat med koppling till Arméns utveckling och då inte minst behovet av att samordna de nordiska markstridskrafterna i gemensamma multinationella nordiska divisioner och potentiellt rent av i en skandinavisk armékår.⁵⁶ Jag påminner dessutom om statsmakternas krav att fältförbanden ska kunna verka som en del av högre förbandsnivåer och härvid inte enbart inom division utan även kår.

Om Arméns regementen bör samarbeta för att skyndsamt skapa brigader, bör givetvis också de nordiska, eller åtminstone de skandinaviska, markstridskrafterna samarbeta för att skapa gemensamma divisioner.⁵⁷ Det kan emellertid inte nog understrykas att allt resonemang om brigader, divisioner och potentiell multinationell armékår inte får tillåtas stjåla fokus från nödvändigheten att bygga upp Armén underifrån. Utan produktion av fulltaliga och samövade manöverbataljoner är det meningslöst att tala om brigader. Å andra sidan måste Armén kunna hålla flera tankar vid liv samtidigt. Det går nämligen heller inte att arbeta sekventiellt och först den dag brigader de facto existerar, dvs inte enbart som dagens papperstigrar utan även i verkligheten, börja tänka på divisions- och kärnivåerna.

”*Utan produktion av fulltaliga och samövade manöverbataljoner är det meningslöst att tala om brigader.*”

I arbetet med denna artikel har jag kommit att förstå att det finns flera olika tankar inom Armén avseende divisionsnivån. En sådan går ut på att den svenska divisionen ska byggas kring P4- och P7-brigaderna och att I19-brigaden ska lämnas åt sitt öde på Nordkalotten som en solitär. En annan idé är att bygga upp tre nationella svenska armédivisioner: en nordlig ansvarandes för Nordkalotten och baserad på de krigsförband I19, I21 och K4 producerar; en sydlig ansvarandes för värdlandsstöd och baserad på de krigsförband LG, I13 och K3 producerar; samt en internationell ansvarandes för Sveriges övriga alliansåtaganden och baserad på de krigsförband P4 och P7 producerar. Ett tredje alternativt går ut på att bygga den svenska divisionen kring de två

brigader som ges subarktisk förmåga, dvs P4- och I19-brigaderna.⁵⁸

Jag delar den senare uppfattningen och menar att det dessutom är nödvändigt att ge hela divisionen, dvs även funktionsförbanden, subarktisk kompetens och kapacitet. Inte enbart I19-brigaden utan även P4-brigaden och divisionsförbanden borde kanske t o m ha sin materiel förrådsställd i Norrbotten.

Därmed inte sagt att jag menar att LG- och P7-brigaderna ska tillåtas vara divisionslösa. Det handlar, åtminstone som jag ser det, snarare om tre skandinaviska divisioner än tre nationellt svenska. I det förra fallet kan den norska Brigade Sør som fn byggs upp i Oslo-regionen utgöra samarbetspartner medan blickarna i det senare fallet bör riktas mot andra sidan Öresund. Genom att integrera P7-brigaden i den danska armédivision som utgör kärnan i MND-N, och som har en brigad på Själland ca 50 kilometer från P7, och den andra under uppbyggnad i Jylland, skulle de dansk-svenska bidragen till FLF Lettland kunna koordineras och synkroniseras bättre. Den dansk-svenska divisionen skulle dessutom kunna utformas som ett tydligt förstärkningsalternativ i händelse av upptrappad konfrontation med Ryssland, antingen i Baltikum eller på Nordkalotten. Då det inte på förhand går att avgöra insats i Baltikum eller på Nordkalotten för P7-brigaden bör dess materiel heller inte lagras i ettdera område.

Längs hela Nato:s gräns mot Ryssland organiseras nu, såsom redogjordes för ovan, brigader, divisioner och kårer, vissa multinationella, andra nationella. Överallt – utom på Nordkalotten. I finska Lappland utgör jägarbrigaden i Sodankylä en solitär på liknande sätt som alltså kan vara I19-brigadens öde. Norge sätter förvisso upp både den lätta Finnmarksbrigaden och har den mekaniserade Brigade Nord ståendes i Bardufoss, men

ett återupplivande av den norska 6:e division finns inte med i planerna. Det är här jag menar att den svenska divisionen kan göra mest nytta genom att fylla det ledningsvakuuum som fn existerar. Tillsammans med Brigade Nord skulle de svenska brigaderna från P4 och I19 kunna forma en multinationell pansardivision på västra Nordkalotten som en andra subarktisk echelon.

Jag har tidigare pekat på möjligheterna för de nordiska länderna att samarbeta i produktionen av funktionsförbanden till divisionerna. Skulle det skapas multinationella nordiska divisioner borde denna möjlighet tas tillvara. Istället för att de nordiska länderna skapar egna utbildningsplattformar, var och en troligen med uppgift att producera en enda divisionsfunktionsbataljon, skulle en integration även i detta avseende medföra att takten i den nordiska förbandsproduktionen skulle kunna skruvas upp.⁵⁹ Sverige skulle t ex kunna axla ansvaret att producera inte enbart en divisionsledningsbataljon utan flera. I gengäld skulle t ex Finland kunna ansvara för att producera flera divisionsunderrättelsebataljoner o s v. Jag menar dessutom att en integrerad nordisk förbandsproduktion i sig skulle bidra till avskräckningen helt enkelt därför att trovärdigheten i att Norden står enat skulle öka.

Möjligen borde även den finska brigaden i Sodankylä och den norska Finnmarksbrigaden sammanföras i en lätt finsk-norsk division på östra Nordkalotten men det resonemang- et ligger, liksom det potentiella samarbetet mellan LG-brigaden och den norska Brigade Sør, egentligen utanför fokus för denna artikel. Det bör dock uppmärksammas att medan både Finland och Norge i denna del av Nordkalotten prioriterar lätta infanteri- och jägarförband så är avsikten att den svenska FLF-bataljonen ska vara mekaniserad. Vem definierar fö när behovet att förflytta I19:s FLF-enhet över gränsen till Finland uppstått,

Armén eller kanske rent av I19 självt? Med I19 som ansvarigt svenskt förband tvingas dessutom ytterligare ett brigadproducerande regemente arbeta under både insats- och tillväxtlogik.

Naturligtvis är det överflödigt att här påpeka att om alla länder som axlar ansvaret att organisera en FLF-enhet resonerade som Armén skulle det inte finnas några stridsgrupper i t ex Baltikum, de skulle vara kvar hemma i Kanada, Storbritannien, Tyskland och annorstädes och ”förflytta sig vid behov”. Här bör uppmärksammas att den danska bataljon P7-bataljonen roterar med tycks tillämpa denna metod då den enbart är på plats i Lettland cirka fyra av de sex månader Danmark ansvarar för. Detta har fått negativ inverkan på det danska försvarets renommé, inte minst i Baltikum. Borde inte Sverige ta lärdom av detta?⁶⁰

Men om Finland och Norge har rätt? Tänk om lätta infanteri- och jägarförband är att föredra i en första echelong i denna del av det subarktiska gränsområdet mot Ryssland snarare än mekaniserade enheter ur den andra echelongen?⁶¹ Och med en mekaniserad enhet ur I19-brigaden som snubbeltråd i FLF kommer brigaden inte att kunna kraftsamlas om den krigsavhållande avskräckningen tvingas övergå till faktiskt utkämpande av krig av den enkla anledningen att en av de fyra manöverbataljonerna redan skulle vara insatt i strid. Detta förhållande gäller självklart även P7-brigaden och dess bataljon i Lettland. Borde kanske uppdraget att forma FLF Finland istället gå till t ex utbildningsdetachment i Östersund, vilket skulle kunna utvecklas till en självständig enhet?

Jag är inte främmande för att Jämtlands fältjägarkår (I5), på individuell soldatbasis, skulle kunna rekrytera och anställa GSS/K och GSS/T bland värnpliktiga som genomfört GU vid inte enbart I13 och I21 utan även vid övriga ”lätta” förband som Livregementets

husarer (K3), Norrlands dragonregemente (K4), Stockholms amfibieregemente (Amf1) och Älvsborgs amfibieregemente (Amf4) för att forma just en lätt skyttebataljon att utgöra kärnan i den svenskledda FLF-enheten.⁶² Efter fullgjord tjänst – självklart enligt försvarsministrarnas direktiv nära gränsen mot Ryssland, var ska annars snubbeltrådar göra nytta? – skulle bataljonen kunna krigsplaceras som en norrlandsskyttebataljon ingående i det norrlandsinfanteriregemente Försvarsberedningen föreslagit.

Detta regemente skulle inte enbart kunna ha huvuddelen av sin materiel förrådsställd i finska Lappland, det skulle även, vid sidan av de svenska norrlandsjägarbataljonerna, kunna ingå i den lätta finsk-norska divisionen som då skulle utvecklas till att bli finsk-norsk-svensk. Rimligen borde detta betraktas som trovärdig avskräckning vis-a-vis Ryssland. Det borde dessutom anses vara effektiv och snabb produktion av uppfyllda och samövade krigsförband av såväl I5 som av det på detta sätt avlastade och strikt tillväxtfokuserade I19. Och är det inte just sådana leveranser som borde vara Arméns huvudfokus, dvs samtidig avskräckningsinsats respektive tillväxt men med olika underleverantörer?

Avgå alla?

Titeln på denna artikel innehåller följdfrågan ”om inte?”. Vad måste man o ske om Armén ännu en gång misslyckas leverera den krigsorganisation, utformad för att möta ett väpnat angrepp med krigshandlingar på svenskt och/eller allierat territorium, såsom Riksdagen beslutat? Vilket ansvar måste utkrävas om Armén återigen visar sig oförmögen till effektiv och snabb produktion leverans av uppfyllda och samövade krigsförband?

Som redan påtalats är ansvarskedjan mellan Riksdagen och vart och ett av de brigad-

producerande regementena inte särskilt lång. Det bör dock observeras att den kan göras längre. Om grundlagens portalparagraf, d v s att all offentlig makt i Sverige utgår från folket, tas i beaktande så innebär det att Riksdagen inte är undantagen från ansvarsutkrävande från det svenska folket, d v s väljarna. Är det kanske rent av Försvarsutskottet snarare än arméledningen som borde ställas till svars? Utskottet har ju uppenbarligen inte utkrävt ansvar nedåt i kedjan tidigare trots att det förmodligen då varit befogat. Detta kan ha bidragit till tillkomsten av en potentiell kultur av ansvarsfrihet, kanske rent av ansvarslöshet, inom Armén.

Vare sig Försvarsutskottet, Försvarsberedningen eller Försvarsdepartementet tycks heller i erforderlig utsträckning satt sig in i

Arméns produktionsförutsättningar. Var och en av dessa instanser har därför möjligen, om än på något annorlunda sätt, bidragit till att statsmakterna ställt orimliga krav på Armén. Borde detta i så fall inte tas med i det samlade resonemanget kring skuld och ansvar? Å andra sidan tycks ju arméledningen inte ha protesterat mot de erhållna uppdragen. Varför? Svaret på denna och övriga frågor ovan överlåter jag emellertid till läsaren att själv avgöra.

Författaren var innan pensioneringen 2024 överstelöjtnant i Armén. Han är alljämt professor (II) i Militärstrategi vid Luftkrigsskolen, Trondheim och docent i Statsvetenskap med inriktning säkerhetspolitik och strategi vid Försvarshögskolan, Stockholm.

Noter

1. Regeringens proposition 2008/09:140; Försvarsutskottets betänkande 2008/09:FöU10; Riksdagens protokoll 2008/09:133; Regeringens proposition 2014/15:109; Försvarsutskottets betänkande 2014/15:FöU11; Riksdagens protokoll 2014/15:117.
2. Regeringens proposition 2020/21:30. Se även Försvarsutskottets betänkande 2020/21:FöU4; Riksdagens protokoll 2020/21:54.
3. Enligt FB09 avsågs Insatsorganisation 2014 (IO14), utöver vissa FM-gemensamma lednings- respektive logistikförband, för Arméns del bestå av två brigadstaber, sju manöverbataljoner (vardera med en bataljonsstridsgruppledning), två artilleribataljoner, två luftvärnsbataljoner, en jägarbataljon, en underrättelsebataljon, två ingenjörbataljoner, en säkerhetsbataljon, tre stridsvagnskompanier, två militärpolis kompanier och ett tungt transportkompani. Stridsvagnskompanierna bröts m a o ut ur manöverbataljonerna och koncentrerades till tre kompanier a' 14 vagnar. Försvarsmaktsorganisation 2016 (FMO16), som beslutades med FB15, innebar att Armén främst skulle bestå av två brigadstaber, fem mekaniserade bataljoner, två motoriserade skyttebataljoner, en stridsgrupp Gotland, en lätt skyttebataljon, två artilleribataljoner, två luftvärnsbataljoner, en jägarbataljon, en underrättelsebataljon, en säkerhetsbataljon, en militärpolisbataljon, en livbataljon, två ingenjörbataljoner och ett tungt transportkompani. De FM-gemensamma förbanden skulle dessutom inkludera bl a en sambandsbataljon, en ledningsplatsbataljon och en telekrigbataljon. Avsaknaden av såväl fast brigadstruktur som divisionsram i dessa båda försvarsbeslut innebär att manöverbataljonerna förväntades kunna agera självständigt. Detta medförde att manöverbataljonerna fick såväl större ledningsförmåga som ökad funktionskapacitet inom områden såsom bl a underhåll jämfört med vad som är gängse då de överordnade nivåernas resurser i dessa avseenden finns att tillgå.
4. Arméns avsedda tillväxt mellan IO14 och FMO16 var ytterst ringa. Likväl pådrog sig Armén statsmakternas missnöje p g a uteblivna leveranser. Trots att Armén alltså inte för-

- mått producera krigsförband motsvarandes två brigader under de elva åren mellan FB09 och FB20 förväntade sig statsmakterna 2020 likväl att Arméns produktionskapacitet var erforderlig för att, under de tio åren efter FB20, mer än fördubbla krigsförbandsvolymen. Dåvarande arméledning synes ha delat statsmakternas bedömning härvidlag.
5. Dessutom ingick bl a en divisionsledningsbataljon, två divisionsartilleriebataljoner, en jägarbataljon, två norrlandsjägarbataljoner, fem lokalförsvarsskyttebataljoner, en militärpolisbataljon, en underrättelsebataljon, en säkerhetsbataljon och två luftvärnsbataljoner i Arméns beslutade krigsorganisation.
  6. ”Under året påbörjade drygt 7 300 värnpliktiga sin grundutbildning, vilket överträffade målsättningen” skriver FM i *Försvarsmaktens årsredovisning 2024* (FM2024-4113:43).
  7. Försvarsmakten. ”Dalregementet – I13”, <https://www.forsvarsmakten.se/sv/organisation/dalregementet-i-13/>; Försvarsmakten. ”Västernorrlands regemente – I21”, <https://www.forsvarsmakten.se/sv/organisation/vasternorrlands-regemente-i-21/>.
  8. Regeringen. *Sveriges och Nato:s historia*, <https://www.regeringen.se/regeringens-politik/sverige-i-nato/sveriges-och-natos-historial/>.
  9. En annan tänkbar förklaring är givetvis att FM kommit till insikt om Arméns produktionsförmåga.
  10. Försvarsmakten. *Utveckling av det militära försvaret 2025–2035*. (FM2023-23092:14, 2023-11-06).
  11. När Regeringen konstaterade detta hade redan 16 år förflutit sedan Rysslands väpnade aggression mot Georgien och tio år sedan det inledande angreppet mot Ukraina.
  12. Regeringens proposition 2024/25:34, s 76.
  13. Häribland en raketartillerienhet, en telekrigbataljon, en underrättelsebataljon, en ingenjörbataljon, en förbindelsebataljon, en luftvärnsbataljon, en underhållsbataljon och en stridsvagns-transportbataljon. Tillförseln av funktionsförband på såväl brigad- som divisionsnivå tycks emellertid inte ha medfört reduktion av manöverbataljonernas kapacitet inom de aktuella funktionsområdena.
  14. Regeringens proposition 2024/25:34; Försvarsutskottets betänkande 2024/25:FöU2; Riksdagens protokoll 2024/25:52.
  15. Se Försvarsberedningens rapporter *Kontrollstation 2023* (Ds 2023:12), *Allvarstid* (Ds 2023:19), *Kraftsamling* (Ds 2023:34) respektive *Stärkt försvarsförmåga, Sverige som allierad* (Ds 2024:6).
  16. D v s främst personella respektive materiella brister, otillräcklig samövning av krigsförbanden, alltför liten förbandsvolym samt långa ledtider för etablerande av ny infrastruktur.
  17. Medan stridsgrupperna i Estland och Lettland lyder under Multinational Division North (MND-N), lyder stridsgrupperna i Litauen och Polen under Multinational Division Northeast (MND-NE). Båda dessa divisioner är underställda Multinational Corps Northeast (MNC-NE). På samma sätt lyder stridsgrupperna i Slovakien och Ungern under Multinational Division Centre (MND-C) och stridsgrupperna i Bulgarien och Rumänien under Multinational Division Southeast (MND-SE). Både MND-C och MND-SE lyder i sin tur under Multinational Corps Southeast (MNC-SE).
  18. Kanada, en av ytterst få Nato-medlemmar vars markstridskrafter har subarktisk förmåga, ”offrar” således denna för Alliansen så unika kompetens i tempererade Baltikum. Rimligen gör den kanadensiska armén, åtminstone ur ett klimatzonsperspektiv, mer nytta på Nordkalotten – om kanadensarna överhuvudtaget fortsätter komma till Europas undsättning vill säga.
  19. Något fören av de riksdagsledamöter jag intervjuade i november 2025 inte hade klart för sig.
  20. Regeringens proposition 2024/25:34, s 75.
  21. Eftersom inte enbart Sverige utan även flertalet Nato-medlemmar avvecklade merparten av sina markstridskrafter under decennierna efter Kalla krigets slut är det ytterst oklart vilka allierade förstärkningar, åtminstone vad avser brigader och högre förband, som förväntas anlända till Sverige. Trump-administrationens ointresse för Nato bidrar självklart till osäkerheten kring detta. Mindre allierade funktionsförband (force multipliers/enablers) kan dock inte helt avfärdas som potentiella förstärkningsar men eftersom Alliansens beslutsfattande och effektuerande av fattade beslut visat sig vara ytterst trög är tidsaspekten en annan försvarande omständighet. Det kan inte vara meningen att Armén ska stå förfotgevär i väntan på att transitera allierade förband som kanske aldrig kommer! Varför ge Ryssland sådana temporära

- la fördelar? Ytterligare en försvårande omständighet är att om det trots allt anländer allierade förstärkningar inom någorlunda rimlig tid så är dessa förband med största sannolikhet anpassade för de tempererade och subtropiska klimatzonerna. Vi vet hur det gick för Sovjetunionen då man nyttjade icke-subarktiska förband under Vinterkriget mot Finland...
22. Detta produktionsuppdrag och storleken på S3:s dåvarande befälskader bör jämföras med motsvarande dito vid dagens arméregementen.
  23. Förbandsskedet genomfördes m a o under den del av året då de subarktiska förhållandena medför som störst klimatprövningar avseende mörker, kyla och snömängd. Bristande infrastruktur finns året om...
  24. Stort tack till P7 som återgav en förträfflig historik avseende utvecklingen av pansarbrigaderna,.
  25. P4 gav inte min förfrågan något handlings-ID utan hänvisade direkt till stabschefen som jag redan etablerat telefonkontakt med. Det hade jag dock inte lyckats med vid övriga tre förband varför mitt ärende fick olika handlings-ID (25-134627 vid LG, 25-132054 vid P7 respektive 25-133026 vid I19).
  26. Dessa intervjuer genomfördes främst inom ramen för arbetet med en annan artikel. Då vissa av frågeställningarna har koppling även till den problematik som avhandlas här har jag valt att beakta svaren från dessa intervjuer i min lägesbedömning.
  27. Försvarmakten. "Livgardesbrigaden – IB1". <https://www.forsvarsmakten.se/sv/organisation/livgardet/insatsforband/livgardesbrigaden/>; Försvarmakten. "Livgardets krigsförband", <https://www.forsvarsmakten.se/sv/organisation/livgardet/insatsforband/>.
  28. Svar från LG 2025-12-04.
  29. Försvarmakten. "Norrbottnens regemente – I19", <https://www.forsvarsmakten.se/sv/organisation/norrbottnens-regemente-i-19/>; Försvarmakten. "Norrbottnens pansarbataljon", <https://www.forsvarsmakten.se/sv/organisation/norrbottnens-regemente-i-19/norrbottnens-pansarbataljon/>.
  30. Svar från I19 2026-01-09.
  31. Linda Sundgren. "FLF Finland blir en oerhört potent enhet". Publicerad i *Officerstidningen* 2025-10-20; Pål Jonson. "Statement regarding NATO's Forward Land Forces in Finland". Publicerad på Regeringens hemsida 2025-06-25, <https://www.government.se/statements/2025/06/statement-regarding-natos-forward-land-forces-in-finland/>.
  32. Försvarmakten. "Skaraborgs regemente P4", <https://www.forsvarsmakten.se/sv/organisation/skaraborgs-regemente-p-4/>; Försvarmakten. "Krigsförband P4", <https://www.forsvarsmakten.se/sv/organisation/skaraborgs-regemente-p-4/krigsforband-p-4/>.
  33. Försvarmakten. "Frågor och svar om värnplikten på P 4", <https://www.forsvarsmakten.se/sv/organisation/skaraborgs-regemente-p-4/vpl-p4/fragor-och-svar/>.
  34. Svar från P4 2025-12-19.
  35. Försvarmakten. "Södra skånska regementet – P7", <https://www.forsvarsmakten.se/sv/organisation/sodra-skanska-regementet-p-7/>.
  36. Svar från P7 2026-01-19.
  37. Svar från LG 2025-12-04.
  38. Försvarmakten. "Livgardets skjutfält, avlysningar och bullerinformation", <https://www.forsvarsmakten.se/sv/organisation/livgardet/livgardets-skjutfalt-avlysningar-och-bullerinformation/>.
  39. Svar från I19 2026-01-09.
  40. Försvarmakten. "Norrbottnens regementes olika skjutfält och avlysningar", <https://www.forsvarsmakten.se/sv/organisation/norrbottnens-regemente-i-19/norrbottnens-regementes-skjutfalt-och-avlysningar/>.
  41. Svar från P4 2025-12-19.
  42. Försvarmakten. "Skaraborgs regementes skjutfält och avlysningar", <https://www.forsvarsmakten.se/sv/organisation/skaraborgs-regemente-p-4/skaraborgs-regementes-skjutfalt-och-avlysningar/>.
  43. Försvarmakten. "Södra skånska regementet – P7", <https://www.forsvarsmakten.se/sv/organisation/sodra-skanska-regementet-p-7/>.
  44. Försvarmakten. "Södra skånska regementets olika skjutfält och avlysningar", <https://www.forsvarsmakten.se/sv/organisation/sodra-skanska-regementet-p-7/sodra-skanska-regementets-skjutfalt-och-avlysningar/>.
  45. Svar från P7 2026-01-19.
  46. Svar från LG 2025-12-04.
  47. Svar från I19 2026-01-09.
  48. Svar från P4 2025-12-19.
  49. Svar från P7 2026-01-19.
  50. Jag inser betydelsen av att kontinuerligt producera enheter till var och en av de fristående bataljoner LG ansvarar för. Det bör övervägas om uppdraget att producera dessa bataljoner

- inte borde överfördes till ett återuppsatt dragonregemente (K1) och på så sätt renodla ansvaret att sätta upp infanteribrigaden till ett infanteriregemente (I1) enligt devisen ”En uppgift – En chef!”. Givetvis måste i så fall båda dessa nygamla regementen ges erforderlig produktionskapacitet.
51. Håkan Edström och Dennis Gyllensporre. *Svensk försvarsdoktrin efter kalla kriget: Förklaringar decennier eller vunna insikter?* Stockholm: Santérus Academic Press, 2014.
52. Jag är väl medveten om att svenska pansarbataljoner historiskt har bestått av vardera två stridsvagns- och pansarskyttekompanier. Jag ifrågasätter dock om den organisationsprincip som gällde under Kalla kriget, då uppgiften var att kunna slå tillbaka ett sovjetiskt invasionsförsök på landstigningsstränderna, alltså är de mest ändamålsenliga. Jag återkommer till erfarenheterna från kriget i Ukraina kopplat till detta.
53. Sannolikt skulle dessutom bataljonsstaberna kunna minskas eftersom kravet på självständighet, och därmed behovet av ledningskapacitet, skulle nedgå inom brigadens ram.
54. Jag är medveten om att erfarenheterna från kriget i Ukraina bl a indikerar på ökad betydelse av drönare. Självklart måste dessa erfarenheter implementeras i Armén. Före det att erfarenheterna prövats och kontextualiserats låter jag dock frågan avseende på vilken/vilka nivå/nivåer implementeringen bör ske vara öppen.
55. De båda garnisoner där bataljonshalvorna sammanförs ska naturligtvis prioriteras vad gäller utbyggnad av bl a förläggningskapacitet. Som nämnts tidigare tycks såväl I19 i Boden som P7 vara på god väg i detta avseende.
56. Se t ex Håkan Edström och Jan Ångström. ”Trovärdig avskräckning genom nordiskt markoperativ integration?”, *KKrVAHT*, Nr. 4/2024; Håkan Edström. ”Ett offensivt nordiskt fokus för Armén?”. *KKrVAHT*, Nr. 3/2025.
57. Det finns allierade exempel på just detta från kontinenten att hämta inspiration ifrån. Den tysk-holländska armékåren med de tysk-holländska divisionerna är ett sådant.
58. Enbart det faktum att det i Arméns högsta ledning florerar så pass olika uppfattningar kring divisionsnivån är en intressant iakttagelse i sig.
- Att ingen av uppfattningarna utgår från nordiskt samarbete och integration är också en tankeväckande betraktelse. Härvid missas potentiella samarbeten till vilka jag återkommer nedan.
59. Kopplat till Arméns samlade tillväxtbehov är frågan vilka utbildningsregementen som bör ges i uppdrag att producera brigadernas funktionsförband intressant. Ett alternativ är att samma regemente som producerar manöverbataljoner även producerar t ex brigadens luftvärns-, ingenjör- och/eller underhållsförband. Ett annat alternativ är att kraftsamla produktionen av divisions- och brigadfunktionsförband till Lv6, Ing 2 respektive T2. Härvid kan ett urvalskriterium vid alternativjämförelsen vara hur många krigsförband ett utbildningsregemente bör kunna producera. Ett annat kriterium kan vara produktionsrationalitet. Ett utbildningsregementen, en krigsförbandstyp?
60. Se t ex Håkan Edström och Dennis Gyllensporre. *Crossing the Rubicon? – NATO-Russian Rivalry and the Revitalisation of Military Power in Northern Europe*. Stockholm: Santérus Academic Press, 2024.
61. Här är det på plats att erinra hur Sverige under Kalla kriget avsåg nyttja olika jägarförband i detta område. I området mellan Kalix älv och gränsen till Finland, d v s Gränssonen, ledde de båda gränsjägerstaberna jag hänvisade till i inledningen av artikeln, vardera tre gränssregementen bestående av bl a fristående norrlandsskyttebataljoner och fältarbetsförband men med avsaknad av mekaniserade enheter. Bakom denna dåtida nationellt svenska första echelong återfanns, i en andra echelong, ett antal fördelningar med de mer slagkraftiga svenska arméförbanden.
62. På samma sätt skulle gruppbefäl och soldater som genomfört GU vid det ”tyngre” utbildningsplattformarna, d v s LG, I19, P4, P7 och Gotlands regemente (P18), kunna utgöra främsta rekryteringsbas för den infanteriskyttebataljon som skulle utgöra Sveriges bidrag till FLF Lettland. I detta fall skulle ett annat ”detachment”, t ex Kvarn ansvara för FLF-enheten istället för P7. En uppgift – en chef – en logik m a o.